

Stockholm den 14 januari 2021

Till Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

KLYS och Copyswedes gemensamma yttrande över Ds 2020:25 Gränsöverskridande tillgång till radio- och tv-program

Presentation

KLYS - Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom de konstnärliga och kreativa branscherna. Upphovsrätten har en avgörande betydelse för dessa yrkesgruppers villkor och för den kulturella och kreativa sektorn, inklusive radio- och tv-området.

Copyswede har till ändamål att för kulturskaparorganisationernas räkning träffa avtal samt inkassera och fördela ersättning för vissa vidareutnyttjanden av upphovsrättsligt skyddade verk och prestationer. De områden som Copyswede huvudsakligen verkar inom gäller vidareanvändning av verk och prestationer i form av ljud och rörliga bilder, främst radio och tv-program. Copyswede sköter även det svenska systemet för privatkopieringsersättning. Copyswede har 14 medlemsorganisationer som alla företräder konstnärligt och litterärt verksamma upphovspersoner och/eller utövande konstnärer på olika områden.

Upphovsrättsliga ersättningar, bl a från radio- och tv-användning, utgör basen för många professionella kulturskapares försörjning. Hur det upphovsrättsliga skyddet är utformat på radio- och TV-området har därför stor inverkan på kulturskapares villkor och därmed också på mångfalden och kvaliteten i det framtida radio- och tv-utbudet.

Inledning

Promemorian omfattar förslag till implementering av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/789 av den 17 april 2019 om fastställande av bestämmelser för utövandet av upphovsrätt och närstående rättigheter tillämpliga på vissa av sändarföretagens online-sändningar och vidaresändningar av radio- och tv-program och om ändringar av rådets direktiv 93/83/EEG (härefter "direktivet").

Förslagen har betydelse för marknaden för distribution av tv- och radioprogram och för de upphovspersoner och utövande konstnärer vars verk och prestationer ingår i de program som omfattas. Dels innebär förslagen en utvidgning av bestämmelserna om vidaresändning av radio- och tv-program såsom dessa har reglerats i Satellit- och kabel-tv-direktivet (93/83/EEC), härefter "SatCab", dels innebär de nya regler för gränsöverskridande on-lineöverföringar av radio- och tv-företag.

KLYS och Copyswede anser att promemorians förslag i stort innehåller en väl avvägd implementering av direktivet, men vi vill nedan framföra en del synpunkter och kommentarer.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

5. En ny ursprungslandsprincip

Direktivet innebär att den upphovsrättsligt relevanta åtgärden ska anses ske i det EES-land där företaget huvudsakligen är etablerat när ett radio- eller tv-bolag gör sin utsändning av ett program tillgänglig för allmänheten i en play-tjänst. Detta ska gälla alla typer av radioprogram samt när det gäller TV-program; nyhets- och aktualitetsprogram samt egna produktioner. I promemorian föreslås därför en ny bestämmelse i 61 b URL.

KLYS och Copyswede har inget att erinra mot förslaget till implementering av direktivets artikel 3.

Vilka rättsinnehavare och användare omfattas?

KLYS tillstyrker förslaget i promemorian om att den svenska regleringen ska omfatta även användning av fotografiska bilder (49 a § URL).

Hur ska ersättningen till rättsinnehavarna bestämmas?

Det är enligt KLYS och Copyswede viktigt att de principer som framgår av artikel 3.2 (att parterna vid fastställande av den ersättning som ska betalas för de rättigheter på vilka ursprungslandsprincipen är tillämplig, beaktar *alla* aspekter av tjänsten) och artikel 3.3 (att direktivets reglering inte ska påverka avtalsfriheten för rättsinnehavare och radio- och tv-företag att komma överens om att begränsa utnyttjandet av de aktuella rättigheterna) säkerställs vid den svenska implementeringen av direktivet.

6.1 Vidaresändning av radio- och tv

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget i promemorian att angivandet av att vidaresändning av verk kan ske trådlöst eller genom kabel tas bort i 42 f) § URL samt att även begränsningen till vidaresändning av verk som ingår i en trådlös radio- eller tv-utsändning tas bort.

Som konstateras i promemorian anger direktivet att sådana vidaresändningar som regleras av såväl Direktivet som SatCab, omfattas av obligatorisk kollektiv förvaltning. Det innebär att rättighetshavare får utöva sin rätt att meddela eller vägra tillstånd till vidaresändning endast genom en kollektiv förvaltningsorganisation (art 4.1, direktivet och art 9.1 SatCab). Skälen till denna reglering är bl a att underlätta hanteringen av rättigheter för en vidaresändare som måste inhämta rättigheter avseende alla rättighetshavare som medverkat till innehållet i ett tv-företags utsändningar. Som påpekats i promemorian möjliggörs sådan rättighetshantering genom avtalslicensen för vidaresändning i 42 f) § URL.

Eftersom det inte föreligger samma behov av att underlätta rättighetsklareringen i förhållande till det utsändande tv-bolaget ska bestämmelserna om obligatorisk kollektiv förvaltning inte omfatta tv-bolagets rättigheter (se direktivet skäl 17). Detta innebär att den som vill genomföra en vidaresändning behöver vända sig till både en kollektiv förvaltningsorganisation för att klarera rättigheterna och till det utsändande tv-bolaget.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmarnes Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

KLYS och Copyswede menar att beskrivningen i promemorian avseende detta förhållande riskerar att felaktigt uppfattas som att det i den situation då ett tv-bolag är innehavare av rättigheter, skulle det *endast* krävas att avtal om vidareändringen träffas med tv-bolaget. Detta är *inte* innebörden av bestämmelsen att tv-bolagets rättigheter inte omfattas av den obligatoriska kollektiva förvaltningen, utan detta innebär endast att *även* tv-bolagets tillstånd till vidareändringen måste inhämtas.

När det gäller frågan om obligatorisk kollektiv förvaltning av rätten till vidareändring anges i promemorian att detta såvitt avser SatCab har uppfyllts i svensk rätt genom avtalslicensen för vidareändring, 42 a) § och 42 f) § URL. Genom att anpassa bestämmelserna rörande vidareändring i URL på det sätt som direktivet nu föreskriver, kommer vidareändring även i dessa fall att omfattas av den obligatoriska kollektiva förvaltningen som ska säkerställas enligt artikel 4 i direktivet. Det innebär att rätten att tillåta eller förbjuda en vidareändring endast kan göras gällande av den kollektiva förvaltningsorganisationen. Det framgår också av 42 a) § URL tredje stycket att "Gentemot den som använder ett verk med stöd av 42 f § får krav på ersättning göras gällande endast av de avtalslutande organisationerna. Kraven ska framställas samtidigt."

KLYS och Copyswede vill dock understryka att innebörden av den obligatoriska kollektiva förvaltningen i detta sammanhang inte är begränsad till krav på ersättning. Förvaltningen omfattar rätten till vidareändring i alla avseenden, dvs även rätten att tillåta eller förbjuda vidareändring. Detta innebär vidare att den representativa organisationen har talerätt avseende rätten till vidareändring i förhållande till vidareändrarna såvitt avser såväl de rättighetshavare som har lämnat mandat till organisationen att företrädas, som de rättighetshavare som är utanförstående (se CJEU C-169/05). Detta gäller också oberoende om ett avtal enligt 42 f) § URL har träffats eller inte. Även om detta anses följa av den svenska implementeringen av SatCab redan idag, menar KLYS och Copyswede att det finns mycket starka skäl för att i detta lagstiftningsärende säkerställa att regleringen rörande obligatorisk kollektiv förvaltning är tillräckligt tydlig i nu berörda delar.

6.2 Förhandling och medling vid vidareändring av radio och tv genom annan teknik än kabel

KLYS och Copyswede har inget att erinra mot förslaget.

7. Utsändning av radio och tv vid s.k. direktinjicering

KLYS och Copyswede tillstyrker förslaget att införa en särskild reglering vid tillhandahållande av radio- och tv-sändningar genom s.k. direktinjicering. Vi delar bedömningen som görs i promemorian att detta är nödvändigt för att uppfylla direktivets krav i denna del.

När det gäller frågan om möjligheterna att inhämta tillstånd från rättighetshavarna gör KLYS och Copyswede dock en annan bedömning. Även i den situation som omfattas av direktivets artikel 8 är det, som påpekas i promemorian, fråga om en från tv-bolaget skild aktör som når allmänheten genom sina sändningar och som också har ett självständigt ansvar att säkerställa att alla nödvändiga tillstånd till sändningsåtgärden har kunnat inhämtas från rättighetshavarna. Förslaget i promemorian i denna del utgår ifrån att det i en sådan situation skulle vara tillräckligt att tillämpa avtalslicensen i 42 h) § URL.

KLYS och Copyswede anser att det i detta fall, på sätt som öppnas för i direktivet, föreligger skäl att underlätta klareringen på ett sätt som säkerställer att samtliga nödvändiga rättigheter går att förvärva. För att säkerställa detta behövs motsvarande mekanism för obligatorisk kollektiv förvaltning som gäller vid vidareändring.

För Copyswede

Mattias Åkerlind
VD Copyswede

För KLYS

Ulrica Källén
Verksamhetsledare KLYS